

ע"פ 2741/14 - פלוני, פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2741/14

ע"פ 2855/14

כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט א' שהם

לפני:

המערער בע"פ 2741/14: פלוני
המערער בע"פ 2855/14: פלוני

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי לנוער
בבאר שבע בתפ"ח 22518-03-11 שניתן ביום
06.03.2014 על ידי כבוד הנשיאה ר' יפה-כ"ץ
והשופטים א' ואגו ו' צלקובניק

כ"ט בסיון התשע"ו (5.7.2016)

תאריך הישיבה:

בשם המערער בע"פ 2741/14: עו"ד אורי דייגי
בשם המערער בע"פ 2855/14: עו"ד שלומי בלומנפלד
בשם המשיבה: עו"ד איתמר גלבפיש
קצינת המבחן לנוער: גב' רקפת זיו
מטעם משפחת המנוח: עו"ד סהראב שיח' יוסוף

פסק-דין

השופט ס' גובראן:

1. לפנינו שני ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי לנוער בבאר שבע (הנשיאה ר' יפה-כ"ץ והשופטים א' ואגו ו' צלקובניק) בתפ"ח 22518-03-11 מיום 6.3.2014, במסגרתו הושת על כל אחד מהמערערים עונש מאסר עולם ופיצוי למשפחת המנוח בסך 250,000 ש"ח. יצוין, כי במהלך הדיון בפנינו, המערער 2 חזר בו מערעורו על הכרעת הדין.

הכרעת הדין

2. ביום 1.4.2012, לאחר שמיעת מרבית הראיות, המערער 1 הודה בעובדות כתב האישום. על יסוד הודאתו, קבע בית המשפט המחוזי לנוער כי המערער 1 ביצע את העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, והדין בעניינו נדחה עד לאחר מתן הכרעת דינו של המערער 2. ביום 28.11.2013, לאחר שמיעת ראיות, נקבע גם לגבי המערער 2 כי ביצע את העבירות שיוחסו לו בכתב האישום. על כן, בית המשפט המחוזי לנוער הרשיע את המערערים בעבירות הבאות: רצח, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); קשירת קשר לפשע, לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין; השמדת ראיה, לפי סעיף 242 לחוק העונשין; ושיבוש הליכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

כתב האישום

3. על פי עובדות כתב האישום, המערערים למדו בבית הספר יחד עם המנוח, קטין יליד 1994, והתגוררו בשכונת זה לזה. במהלך חודש פברואר 2011, החליטו השניים לפגוע במנוח, על רקע רגשות טינה שחשו כלפיו ועל רקע רצונם להסתבך בפלילים על מנת שיוכלו להפסיק את לימודיהם. בהמשך לכך, השניים קשרו קשר לבצע פשע - לדקור את המנוח בכוונה לגרום למותו, וביום 17.2.2011 הוציאו את תכניתם אל הפועל. המערערים פיתו את המנוח בתואנות שווא להיפגש עמם, הביאו אותו לוואדי סמוך לעיר רהט, ושם דקרו אותו ושוב בשוב בשתי סכינים. המנוח צרח וזעק "למה?" וניסה ללא הצלחה להימלט מהמערערים, וכעבור זמן קצר מת מפצעיו. לאחר מכן, במטרה להעלים את הגופה ואת חלקם במעשה ההמתה, המערערים נשאו את גופת המנוח אל צבר צמיגים שהיה בשטח הוואדי, הניחו אותה מעל הצמיגים והציתו אותה.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. ביום 6.3.2014 בית המשפט המחוזי גזר את דינם של המערערים. תחילה, בית המשפט עמד על כך שבעבירת רצח מופר הערך החשוב ביותר בכל חברה מתוקנת - קדושת חיי האדם. בהמשך לכך, בית המשפט המחוזי הטעים כי ענישתו של עבריין שמורשע ברצח - גם אם הוא קטין, צריכה לבטא את סלידתה העמוקה של החברה מהמעשה, כך שקטינות אינה יכולה להעניק פטור מענישה ראויה שיהא בה כדי להלום את חומרת העבירה. בנוסף, בית המשפט המחוזי הפנה לע"פ 1583/19 מדינת ישראל נ' פלוני (20.8.1992) (להלן: עניין פלוני), שם קבע בית משפט זה כי: "כאשר נסיבות ביצוע עבירת הרצח והרקע לביצועה מצביעים על זדונו ורשעתו המופלגים של המבצע, ובמיוחד כאשר גילו סמוך לגיל הבגרות, אין להקל עמו משהורשע בעבירת רצח, ומאסר עולם הוא ההולמו" (שם, פסקה 6).

5. אשר לנסיבות המקרה שלפנינו, בית המשפט המחוזי מצא כי המדובר בנסיבות קשות, אכזריות ומזוויעות ביותר, באשר אך בשל קנאתם במנוח, חברו המערערים יחדיו ופיתו אותו לצעוד עמם יחד אל מותו. בית המשפט המחוזי הדגיש כי המערערים תכננו את המעשה מבעוד מועד; בחרו בקורבן תמים שראה בהם את חבריו; קבעו עמו מקום מפגש; הצטיידו בכלי נשק; ודאגו כי הפגישה תעשה בחשכה והרחק ממקום ישוב. עוד הדגיש בית המשפט המחוזי, כי מעבר לכך שהמערערים תכננו וביצעו את הרצח בקור רוח וללא כל אמפתיה כלפי הקורבן, הרי שהם פעלו כך גם כלפי גופתו, אותה העלו באש.

6. לאור האמור לעיל, ונכח חומרת מעשיהם של המערערים, בית המשפט המחוזי קבע כי גילם בעת ביצוע העבירה - המערער 1 היה בן 17 וחודשיים והמערער 2 היה בן 16 ו-8 חודשים - אינו יכול להצדיק הפחתה מהעונש המרבי הקבוע לעבירת הרצח בחוק העונשין, קרי עונש מאסר עולם. כן הוסיף בית המשפט המחוזי כי מדובר במערערים אינטליגנטים, אשר באו מבתיים טובים, למדו בבית ספר למחוננים ולא היה חסר להם דבר, כך שעל אף שהיו קטינים - בית המשפט המחוזי מצא כי הם הבינו באופן מלא את מעשיהם ואינם יכולים לחסות תחת ההגנה של קטינות. על כן, בית המשפט המחוזי מצא להשית על המערערים עונש מאסר עולם, כאמור בפסקה 1 לעיל.

תסקיר שירות מבחן משלים

7. ביום 6.6.2016 הוגש תסקיר שירות מבחן לנוער בעניינו של המערער 1. מהתסקיר עולה כי המערער 1, כיום בן 22.5, שהיה במספר בתי סוהר מאז שנעצר בפברואר 2011, וכאשר הגיע לגיל בגרות נקלט בבית הסוהר "אשל" באגף מתחילים והועסק במטבח. כן צוין בתסקיר, כי המערער 1 נמצא בקשר מעקבי עם עובדת סוציאלית והשתתף במספר קבוצות טיפוליות, אליהן מתמיד להגיע. באשר לביצוע העבירה, צוין כי המערער 1 לוקח אחריות מלאה על מעשיו, מביע צער עליהם ומכיר בחומרתם, וכן מכיר בתוצאות ההרסניות שמעשיו גרמו.

ביום 6.6.2016 הוגש תסקיר שירות מבחן לנוער בעניינו של המערער 2. מהתסקיר עולה כי המערער 2, כיום בן 22, נקלט ביום 18.5.2014 בבית הסוהר "חרמון", שולב באגף המתקדמים ומועסק מזה כשנה במסגרת תעסוקתית. באשר להתייחסותו לעבירת הרצח, צוין כי המערער 2 לוקח אחריות על ביצועה וכן מביע חרטה על מעשיו, אך עם זאת מתקשה להסביר את הנסיבות שהובילו אותו לבצעה. כן צוין כי המערער 2 מתפקד היטב בבתי הכלא שבהם שוהה מאז מעצרו, אינו מעורב בבעיות משמעת ושומר על קשרים חיוביים עם שאר האסירים.

טענות הצדדים

המערער 1

8. המערער 1 טוען כי בית המשפט המחוזי החמיר עמו יתר על המידה, ומבקש מבית משפט זה להקל בעונשו ולגזור עליו עונש מתון יותר. תחילה, המערער 1 מדגיש כי אין חובה להשית על קטין שהורשע ברצח עונש מאסר עולם, אלא הדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט אשר רשאי להשית עליו כל עונש שימצא לנכון. על כן, לשיטתו, בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו כי עונש מאסר עולם הוא הכלל במקרה של רצח שמבוצע על ידי קטין - ודרושות נסיבות מיוחדות בכדי לחרוג מכלל זה. לביסוס עמדתו, המערער מפנה לע"פ 6490/11 מדינת ישראל נ' אלמוני (1.8.2013) (להלן: עניין אלמוני), שם נקבע על ידי בית משפט זה כי כל ענישה של קטין שהורשע ברצח תיבחן לגופה.

בנוסף, המערער 1 טוען כי בית המשפט המחוזי לא שקל את כלל השיקולים שיש לשקול עת מדובר בקטין שהורשע ברצח - כפי שנקבעו על ידי בית משפט זה בעניין אלמוני, וביניהם: גילו של הקטין בעת ביצוע העבירה; עברו הפלילי של הקטין; סיכויי שיקומו; חומרת מעשיו; והאם הביע עליהם חרטה ולקח עליהם אחריות. בהמשך לכך, המערער 1 גורס כי בית המשפט המחוזי התעלם מסיכויי שיקומו הגבוהים ומהיעדרו עבר פלילי, ולא העניק משקל

מספק להודייתו במעשים ולחרטה שהביע עליהם. בעניין זה, המערער 1 מטעים כי אף שהמערער 2 לא הודה ולא לקח אחריות על מעשיו במהלך המשפט, השניים קיבלו עונש זהה. כמו כן, המערער 1 מפנה למספר פסקי דין שבהם לא הוטל עונש מאסר עולם על קטינים שהורשעו ברצח, וזאת אף, שלידו, נסיבותיהם דומות ואף קשות מהמקרה שלפנינו. לבסוף, המערער 1 מסב את תשומת הלב לכך שהוא כפוף גם למרותו של המשפט הבדואי - אשר במסגרתו שילם סכום כסף לא מבוטל למשפחת המנוח, עובדה שלשיטתו מהווה טעם נוסף להקלה בעונשו.

המערער 2

9. המערער 2 טוען כי בית המשפט המחוזי לא שקל כראוי את הנסיבות לקולה המתקיימות בעניינו, וביניהן: נסיבותיו האישיות - ובפרט היותו בן 16 ו-8 חודשים בעת ביצוע העבירה; הגיעו ממשפחה נורמטיבית; הבעתו חרטה על המעשים בפני שירות המבחן; היותו מדריך לילדים בבית הסוהר; ומצבו הנפשי - כמי שיש לגביו חשש שהוא בעל הפרעה נפשית כלשהי. נוכח האמור, המערער 2 מבקש להפחית את עונש המאסר שהושת עליו כך שיהלום את מכלול נסיבות המקרה, ובפרט את העובדה שלקח אחריות על המעשים, תוך חזרה מערעורו על הכרעת הדין.

המשיבה

10. עמדת המשיבה היא כי יש לדחות את הערעורים. לשיטתה, עונש מאסר העולם שגזר בית המשפט המחוזי על המערערים הוא העונש היחיד שיש בו כדי לשקף את סלידתה של החברה ממעשה הרצח אותו ביצעו ולהלום את הנזק העצום שגרמו למשפחתו של המנוח. בהמשך לכך, המשיבה עומדת על חומרת מעשיהם של המערערים, אשר החליטו לפגוע במנוח מתוך קנאה ושנאת חנם - מבלי שהיה להם כל ריב עמו, תוך שהם מנצלים את האמון שנתן בהם על מנת לשטות בו ולהוליכו למלכודת המוות שטמנו לו. כמו כן, המשיבה מדגישה כי אין מדובר בקטינים "קטנים", כי אם בכאלה המצויים כשנה בלבד מתחת לגיל הבגרות, כאשר בנוסף לכך לא מתקיימות בעניינם כל נסיבות מקלות כגון מצב קוגניטיבי לקוי או התגרות שקדמה לביצוע העבירה. עוד מטעימה המשיבה כי נוכח חומרת מעשיהם וגילם של המערערים, ונוכח הפגיעה בערכים העליונים של כבוד האדם וכבוד המת, שיקולים של גמול והרתעה גוברים במקרה דנן על שיקולי שיקום. על כן, לעמדתה, אף שאין חובה להשית עונש מאסר עולם על קטין שהורשע בעבירת רצח, יש להותיר את עונש מאסר העולם שנגזר על המערערים על כנו.

דין והכרעה

11. הלכה ידועה היא שלא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש אותו גזרה הערכאה הדיונית, וכי ההתערבות שמורה לאותם מקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כאשר העונש שנגזר חורג במידה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (ראו: ע"פ 8280/15 גולאני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (28.3.2016); ע"פ 1072/15 שייניס נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (10.11.2015)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובנימוקי הערעור, ולאחר שמיעת הצדדים בפנינו, הגענו למסקנה כי המקרה שלפנינו אינו נמנה על אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

12. אמנם, סעיף 25(ב) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 קובע כי "אדם שהיה קטין

בעת ביצוע העבירה, לא יוטל עליו עונש מוות, ועל אף האמור בכל דין אין חובה להטיל עליו עונש מאסר עולם, מאסר חובה או עונש מינימום". עם זאת, כעולה מלשון הסעיף, אין באופן עקרוני מניעה מהשתת עונש של מאסר עולם על קטין שביצע רצח, ובית משפט זה עמד לא אחת על כך שיש נסיבות בהן אין מנוס מהשתת עונש מאסר עולם הגם והמדובר בקטין (ע"פ 3074/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (9.4.2013); עניין אלמוני, פסקה 17; ע"פ 9937/01 חורב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (9.8.2004); עניין פלונים, פסקה 6)). בהמשך לאמור, בשנים האחרונות ניכרת מגמה של החמרה בענישתם של קטינים שהורשעו ברצח - חרף העובדה שביצעו את הרצח בעודם קטינים (ראו: עניין אלמוני, פסקה 20; ע"פ 1421/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (18.7.2012); ע"פ 900/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (5.8.2010); ע"פ 11006/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (25.2.2009)). יפים לעניין זה דבריו של השופט י' עמית בע"פ 3062/06 פלוני נ' מדינת ישראל (24.12.2009):

"קטינות אינה מעניקה חסינות מפני ענישה ראויה כאשר בפשע חמור עסקין - ע"פ 5090/99 שמשונב נ' מדינת ישראל (30.11.99). כאשר בעבירות של רצח והריגה עסקין, הענישה צריכה לבטא את סלידתה של החברה מהמעשה והקלה בעונש עלולה לשלוח מסר מוטעה לציבור. יש ליתן משקל גם לשיקולי ההרתעה במיוחד בהאידנא, שרבתה האלימות במחוזותינו וסכין נשלפת ללא היסוס ועל עניינים של מה בכך" (שם, פסקה 23).

13. בענייננו, המערערים ביצעו מעשה רצח מתועב הראוי לכל גינוי. בשל רגשות טינה שחשו כלפי המנוח ומתוך רצון סתמי לבצע עבירה כדי להפסיק את לימודיהם, המערערים בחרו לקפד את חייו של נער צעיר ומוכשר, ובתוך כך להמיט חורבן על משפחתו שלו ועל משפחותיהם שלהם. כך, ואף שלא היה ביניהם סכסוך מוקדם, המערערים תכננו מראש כיצד יהרגו את המנוח - תוך ניצול תמימותו והאמון שרכש להם כחבריו, והוציאו את תכניתם לפועל בקור רוח, עת דקרו אותו יחדיו בצוותא חדא בעודו מביט אליהם ושואל "למה?". לא זו אף זו, המערערים לא הסתפקו ברציחתו של המנוח, אלא שפכו על גופתו חומר דליק והבעירו אותה באש, ומיד לאחר מכן הם הסתלקו מהמקום - מותירים מאחוריהם את גופת המנוח הבוזרת. מעשיהם החמורים ומזעזעי אמות הסיפין של המערערים מחייבים את הענישה החמורה ביותר, שתבטא את סלידתה הקשה של החברה ממעשים אלו, תגמול למערערים על המעשים, ותרתיע אותם ועבריינים פוטנציאליים אחרים מביצוע מעשי זוועה שכאלה. אכן, המערערים היו קטינים בעת ביצוע העבירות והטלת עונש מאסר עולם עליהם איננה חובה, אך בנסיבות המקרה שלפנינו - הדבר מתחייב.

14. משאלה הם פני הדברים, וקל וחומר עת עסקין בקטינים אשר בעת ביצוע המעשים היו קרובים לגיל הבגירות, נחה דעתנו כי עונש מאסר העולם שהושת על המערערים הינו עונש ראוי אשר הולם את חומרתם ואכזריותם הרבה של מעשיהם. על כן, לא מצאנו כל הצדקה להתערבותנו בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, והגענו לכלל מסקנה דין הערעורים להידחות.

15. סוף דבר, הערעורים נדחה.

ניתן היום, ד' בתשרי התשע"ז (6.10.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
